

Světové dědictví UNESCO WÜRZBURG

Lumír Pecold, Vladimír Tkáč

Internet Geographic Magazine
www.ingema.net

© Ppress – veškeré texty, fotografie, obrázky, mapy a pod. jsou chráněny autorskými právy jednotlivých autorů a vydavatelství Ppress. Je výslovně zakázáno jejich jakékoli šíření, publikování či dokonce prodej za úplatu.

Rezidence bavorských arcibiskupů.

Německo

WÜRZBURG

BAYERN
BAVORSKO

3

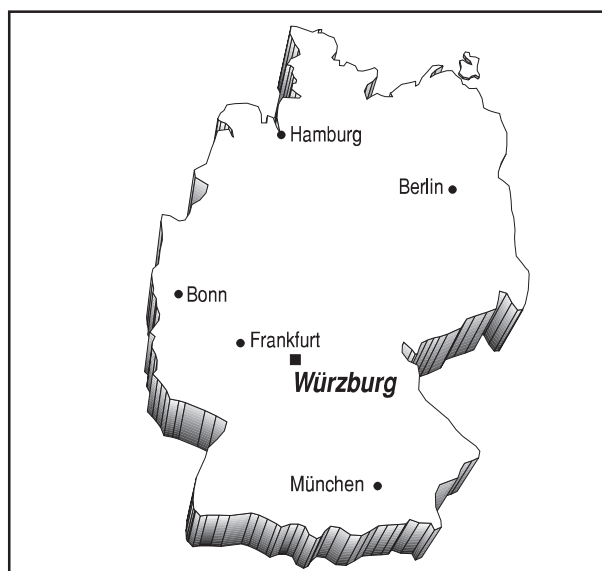
D

Město s barokním architektonickým klenotem – rezidencí bavorských arcibiskupů, která byla zahrnuta do seznamu UNESCO v roce 1981.

Würzburg je nejen křižovatkou řady cest vedoucích napříč Německem, ale je to také město s mnoha historickými památkami, včetně zvláště výstavné a pozoruhodné barokní rezidence bavorských arcibiskupů.

Würzburg najdeme na severu Bavorska. Jeho historie sahá až do keltských dob. V 6. století vznikl na břehu Mohanu (Main) franský vévodský dvůr a kolem roku 742 zde bylo založeno biskupství, které mělo od roku 1120 postavení vévodství. V roce 1030 obdržel Würzburg městská práva. Císař Fridrich Barbarossa povýšil zdejší biskupy na vévody, což bylo základem toho, že se město stalo v následujících staletích kulturním centrem Evropy. Dnes je Würzburg především městem významných historických památek.

Současné město leží na obou březích řeky Mohanu. Jeho historické jádro se nachází na pravém břehu a má půlkruhový půdorys. Ten je obklopen pásem krásných parků rozkládajících se na místě bývalých městských hradeb. Střed města spojuje s levým břehem Starý mohanský most (Alte Mainbrücke), vyzdobený dvanácti barokními sochami pocházejícími z 15.–

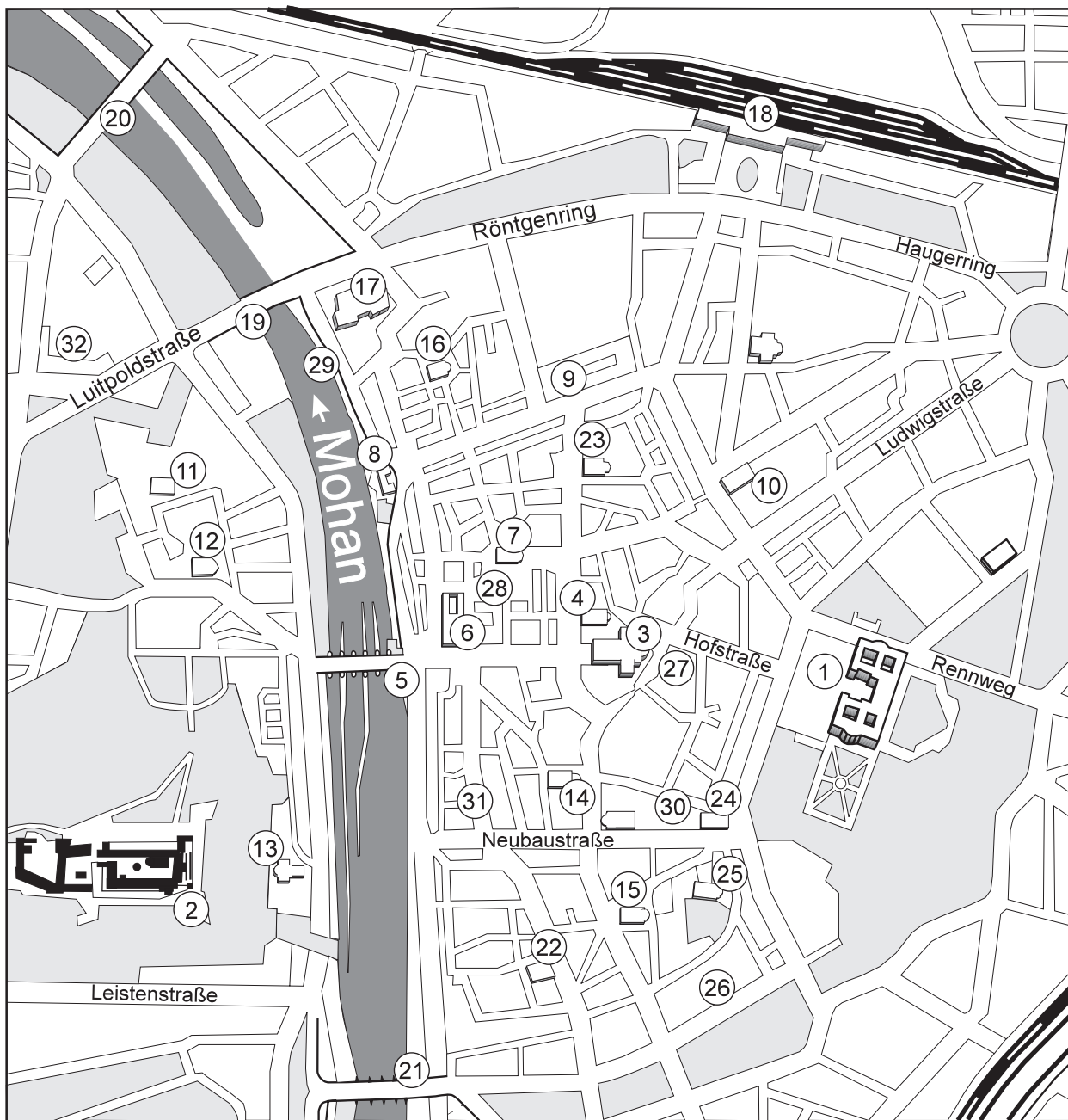

16. století. Patří zcela jistě k nejkrásnějším v Německu. Nejvýznamnějšími památkami města jsou především: v seznamu UNESCO zapsaná Rezidence, dále pevnost Marienberg (na stejnojmenném kopci nad levým břehem řeky), dóm sv. Kiliána – nejvýznamnější dílo německého stavebního umění 11. a 12. století – a nedaleká románská bazilika Neumünster (oba kostely stojí v centru městského jádra).

Na levém břehu řeky Mohanu se pod pevností rozkládá další románská bazi-

D3/1

Würzburg – centrum města

D3/2

Legenda k mapě

1. Rezidence (Residenz, 18. stol.) je zapsaná do seznamu UNESCO jako jedna z nejzdařilejších barokních staveb. Cenné je především její monumentální schodiště, dvorní kostel (Hofkirche) a Císařský sál (Kaisersaal). Rezidenci obklopuje dvorní zahrada (Hofgarten) z let 1770–1780.
2. Pevnost Marienberg (Festung Marienberg) – původní pevnost z 10.–11. století byla na přelomu 16. a 17. století přestavěna na renesanční palác a později na barokní pevnost. Ve zdejších muzeích jsou uchovány kolekce franského umění a památky na 1 200 let historie Würzburgu.
3. Dóm sv. Kiliána (Kiliansdom) – původně románská stavba, která byla upravena nejprve v gotickém a později v barokním stylu. Roku 1945 byla zničena a exteriér byl při opravách přestavěn, včetně portálu.
4. Nový chrám (Neumünster) se dvěma chóry. Původně románská bazilika byla postavena na hrobu sv. Kiliána, později byla obohacena o gotické a barokní prvky. Její interiéř je bohatě vyzdoben.
5. Starý mohanský most (Alte Mainbrücke) pochází z 15. století. V 18. století byl vyzdoben sochami svatých.
6. Radnice a její věž »Grafeneckart« – původně sídlo biskupského správce bylo několikrát rozšířeno a od r. 1316 sloužilo jako radnice. Věž je vysoká přes 55 metrů, před ní stojí barokní fontána.
7. Kaple P. Marie (Marienkapelle) – trojlodní pozdně gotický kostel uchovává řadu hrobek a bohaté ornamentální skulptury. Typické jsou například portálové sochy Adama a Evy.
8. Starý jeřáb (Alter Kranen) je památkou na doby, kdy Würzburg býval přístavním městem. Pochází z 18. století.
9. Juliův špitál (Juliusspital) byl založen v 16. století princem Juliem jako sociální zařízení. Pozoruhodné je zahradní křídlo s rokokovou lékárnou a barokní fontána v parku.
10. Měšťanský špitál (Bürgerspital) je barokně přestavěná stavba, jejíž součástí je také gotický kostel a zvonková hra.
11. Kostel Don-Bosco – na jeho místě byl původně irský klášter.
12. Kostel Deutschhaus – raně gotický kostel s ornamentálními skulpturami.
13. Kostel sv. Burkarda (Burkardkirche) – románsko-gotická bazilika na úpatí Marienbergu ukrývá gotické sochy a barokní oltář.
14. Františkánský kostel – pochází z 13. století.
15. Kostel sv. Petra (Peterskirche) – byl postaven v 18. století na místě románského kostela, z něhož zůstaly dvě věže. Má bohatě zdobenou rokokovou kazatelnu.
16. Kostel sv. Gertrauda pochází ze 17. století, ale má moderní interiéř.
17. Kongresové centrum.
18. Nádraží.
19. Most (Friedensbrücke).
20. Most (Brücke der Dt. Einheit).
21. Most (Ludwigsbrücke)
22. Karmelitánský kostel (Karmelitenkirche).
23. Kostel sv. Augustina (Augustinerkirche).
24. Kostel sv. Michala (Michaelskirche).
25. Kostel sv. Štěpána (St. Stephan).
26. Nová univerzita (Neue Universität).
27. Pošta.
28. Tržiště.
29. Přístaviště.
30. Stará univerzita (Alte Universität).
31. Policie.
32. Talavera.

baroko, barok – sloh uplatňující se v evropském umění od konce 16. do sklonku 18. století. Vznikl v Itálii a postupně se rozšířil po celé Evropě a latinskoamerické oblasti. Pronikl do všech uměleckých i životních projevů a je často považován za poslední evropský univerzální sloh. V architektuře se barok vyznačoval prohnutými plastickými formami, křivkami a složitými prostorovými kompozicemi s výrazným uplatněním světla. Původ názvu barok, baroko není zcela jasný. Někdy se odvozuje od řeckého pojmu »báros«, jenž znamená »tíhu«, »hojnost« a bezpochyby tím naráží na přemíru dekoru typickou pro tento styl. Jiná verze se kloní k názoru, že jde o portugalské slovo »barroco«, kterým klenotníci označovali velké perly nepravidelných tvarů, případně o španělské názvy těchto perel: »barrueco« nebo »berrueco«. Dalších verzí týkajících se původu jména baroko je ještě řada. Skutečností zůstává, že adjektiva »barokní« užívali v 18. století autoři klasicistických pojednání jako synonyma pro »směšný« a »přemrštěný«.

lika. Je to kostel sv. Burkarda (St. Burkard) s pozdně gotickými přístavbami.

Městské panoráma obohacuje řada dalších kostelů: Deutschhauskirche, Franziskanerkirche, Marienkapelle – všechny z rané až pozdní gotiky. Karmelitenkirche, Stift Haug, St. Peter, Augustinerkirche a St. Stephan jsou díla ve slohu barokním, případně v dalších slozích.

Navštívit můžeme i novodobé kostely z 20. století, například St. Alfons nebo St. Johannis.

Jedinečnou památkou je Stará univerzita, situovaná v komplexu renesančních budov. Byla založena roku 1582 Juliem

Eckertem. Nedaleko ní leží novobarokní Nová univerzita. Radnice je tvořena komplexem budov z 13.–19. století, její základy pocházejí z roku okolo 1200, pestré barvy fasád jsou ze století šestnáctého.

Do výše 55 metrů se zvedá nad město také radniční věž.

RESIDENZ ARCIBISKUPSKÁ REZIDENCE

Würzburgská Rezidence je jednou z nejzdařilejších barokních staveb Německa a patří určitě k nejpozoruhodnějším evropským zámkům. K jejím nejcennějším prostorům náleží monumentální vstupní schodiště, dvorní chrám a Císařský sál.

Rezidence je vrcholným dílem významného barokního stavitele B. Neumanna. Podle jeho plánů byla vybudována v letech 1719–1744. Později spolupracovali na jejím dokončení další slavní architekti. Některé části rezidence byly zničeny za 2. světové války a později postupně opravovány (zrcadlový kabinet například v roce 1987).

Dvorní zahrada v okolí pochází z let 1770–1780.

Exteriér: Stavbu tvoří rozsáhlý komplex stejně vysokých patrových budov. Obdélníkový půdorys s rozměry asi 160 x 90 metrů je na jedné z delších stran přerušen velkým dvorem – Ehrenhof. Před areálem stojí pozoruhodná kašna Frankoniabrunnen, zdobená sochami.

Budovy jsou vzájemně propojeny ve třech delších a čtyřech kratších řadách. Na každé straně jsou budovami uzavřeny další dva vnitřní dvory.

Dlouhou východní a kratší jižní, boční stranu areálu, obklopuje rozsáhlý park a dvorní zahrady, jejichž celková šíře pře-

sahuje 400 metrů. Východní zahrada za Rezidencí je uprostřed zdobena kruhovou kompozicí s fontánou. V zadní části jižní zahrady je postavena rozsáhlá oranžerie a od ní východně leží další zahrada se skleníky.

Celý areál je obohacen řadou pozoruhodných barokních plastik a kovaných bran.

Interiér: V interiéru Rezidence se nachází pět velkých sálů, více než tři sta pokojů a jeden kostel. Ve sklepních prostorách vytvořili šlechtičtí biskupové místo pro uskladnění 1,4 milionu litrů vína.

Slavný vstupní dům má nad mramorovým schodištěm jedinečnou stropní fresku o ploše 750 m², vytvořenou v roce 1753 G. B. Tiepolem. Freska zobrazuje čtyři světadíly (Evropu, Asii, Afriku a Ameriku) formou alegorie postav a užitekových zvířat.

Následuje Bílý sál (Weißersaal) s pozoruhodnými štuky a Císařský sál, v němž vrcholí prohlídka vstupního domu sochami, freskami, obrazy, křišťálovými lustry a stěnami členěnými mramorovými sloupy. Stropní malba představuje boha Apollona, přijíždějícího na slunečním voze s Beatricí z Burgundska. Další malby v klenbě pod stropem zobrazují významné události dějin.

Prohlídka pokračuje do jižního křídla císařských pokojů (Kaiserzimmer), které spolu se severním křídlem Rezidence představují jedinečný, 165 metrů dlouhý prostorný areál.

Z Císařského sálu vstupujeme předpokojem zdobeným starými koberci do audienčního pokoje. K jeho vybavení patří čtyři bruselské nástěnné obrazové koberce z doby kolem roku 1700, zobrazující scény ze života Alexandra Velikého. Následuje

Významná data.

- okolo 1000 př.n.l. - Keltské osídlení.
- okolo 100 př.n.l. - Frankové útočí na oblast kolem Mohanu.
- okolo 650 - Franské vévodství.
- 689 - Mučednická smrt irského misionáře Kiliána.
- 741-742 - Svatý Bonifác zakládá biskupství Würzburg. Prvním biskupem se stal sv. Burkard.
- 788 - výstavba dómu a jeho vysvěcení za přítomnosti císaře Karla Velikého.
- okolo 1000 - Město bylo opevněno.
- 1030 - Würzburgu byla udělena městská práva.
- 1133 - První kamenný most přes řeku Mohan.
- 1168 - Císař Fridrich Barbarossa potvrzuje povýšení biskupů na vévody.
- 1188 - Zsvěcení dómu.
- 1201 - Založení pevnosti.
- 1401 - Založení první univerzity.
- 1481 - První tisk knihy ve Würzburgu.
- 1518 - Martin Luther hostem v augustiniánském klášteře.
- 1631 - Švédský král Gustav Adolf dobyl Würzburg.
- 1649 - Nové opevnění města a pevnosti s baštami.
- 1720 - Založení Rezidence.
- 1796 - Přepadení francouzskými revolučními vojsky.
- 1804 - Založení divadla.
- 1806 - Napoleon ve Würzburgu.
- 1833 - Richard Wagner pracuje ve zdejším divadle.
- 1841 - První parní loď na Mohanu.
- 1856-1866 - Zrušení opevnění města.
- 1922 - První Mozartův festival.
- 1945 - Velké škody při bombardování města.
- 1967-1968 - Výstavba nové synagogy.
- 1973 - Würzburgu byla udělena Cena Evropy.

ložnice neboli Benátský pokoj (Venezianisches Zimmer). Zdi jsou tady zdobeny gobelíny se scénami z benátského karnevalu a komedie.

Pozoruhodný zrcadlový kabinet umožňuje pozorovat se ze všech stran. Stěny i strop jsou pokryty zrcadly oválných a kombinovaných tvarů, v krásných zlatených rámech.

Poslední v řadě jižních místností je galerie osmi podobizen würzburgských šlechtických biskupů, zdobená třemi bruselskými gobelíny a křišťálovými lustry. Zpáteční cesta vede služebními pokoji a chodbou s dokumentací některých komnat, zničených v roce 1945.

Severní křídlo císařských pokojů zahrnuje osm místností laděných do světlých tónů (především s bílou a zlatou barvou). Vstupní pokoj je na stěnách zdoben třemi bruselskými tkanými koberci, zobrazujícími tažení Alexandra Velikého, dále gobelínovými potahy, vázami a lustry.

K nejpozoruhodnějším patří audienční pokoj (Audienzzimmer), jehož stěny zdobí koberec, zobrazující Alexandrovo tažení. Je zařízen bílým sedacím nábytkem se zlatým zdobením. V ložnici vybavené manželskou postelí přenocoval i císař Napoleon.

Následující hostinské pokoje spolu s ložnicí sloužily významným návštěvám. Třetím z nich je tak zvaný zeleně lakovaný pokoj. Má stěny této barvy a uzavírá dlouhou řadu císařských pokojů.

Severní, od východu k západu se táhnoucí boční křídlo Rezidence obsahuje expozici obrazů Státní galerie.

Prostory galerie zahrnují šest výstavních pokojů a centrální severní oválnou síň. V nich je představeno benátské malířství 17. a 18. století a dále díla, která k tomuto malířství mají vztah.

Západní fronta severního křídla byla prvním biskupským bytem. Nese název Ingelheimzimmer na paměť knížete, biskupa Anselma Franze von Ingelheim. Po jeho odchodu bydleli biskupové v jižním křídle, v místech dnešního muzea.

Nejrozsáhlejší prostorou je střední sál, zabírající celou šíří západního křídla. Má štukovou dekoraci na stěnách i stropě. Severně od středního sálu se rozkládají tři pokoje (červený předpokoj, zelená písárna, žlutý rohový kabinet), na druhou stranu pak čtyři pokoje (modrý předpokoj, žlutý audienční salon, zelený rohový pokoj a kabinet).

Severní část Rezidence je uprostřed členěna středním křídlem, obsahujícím Fürstensaal, v němž je umístěna knížecí galerie s portréty osmi knížat. Sál sloužil k reprezentačním účelům a jako koncertní sál.

V jižním křídle Rezidence se nachází jeden z vrcholů barokního prostorového umění – zámecký kostel. Je zdoben zlatem a mramorem všech barev, má tři kupole s freskami od Bysse, sochy a štuky ovládají dekoraci.

Malby nad bočními oltáři jsou dílem malíře G. B. Tiepola.

MARTIN-VON-WAGNER-MUSEUM MUZEUM MARTINA WAGNERA

Největší německé univerzitní muzeum je umístěno v jižním křídle Rezidence a je nazváno po znalci umění a příteli krále Ludvíka I. Bavorského. V galerii obrazů je prezentováno okolo tří set německých, holandských a italských obrazů ze 14. až 19. století. Vystaveny jsou zde také sochy např. od Riemenschneidera.

Würzburg – Rezidence

1. Čestný dvůr.
2. Sál Toskána.
3. Schodiště.
4. Bílý sál.
5. Císařský sál.

6.–10. Jižní císařské komnaty.

6. Předpokoj.
7. Audienční komnata.
8. Benátský pokoj.
9. Zrcadlový kabinet.
10. Galerie.
11. Pokoj služebnictva.
12. Pokoj služebnictva.
13. Chodba.

14.–21. Severní císařské komnaty.

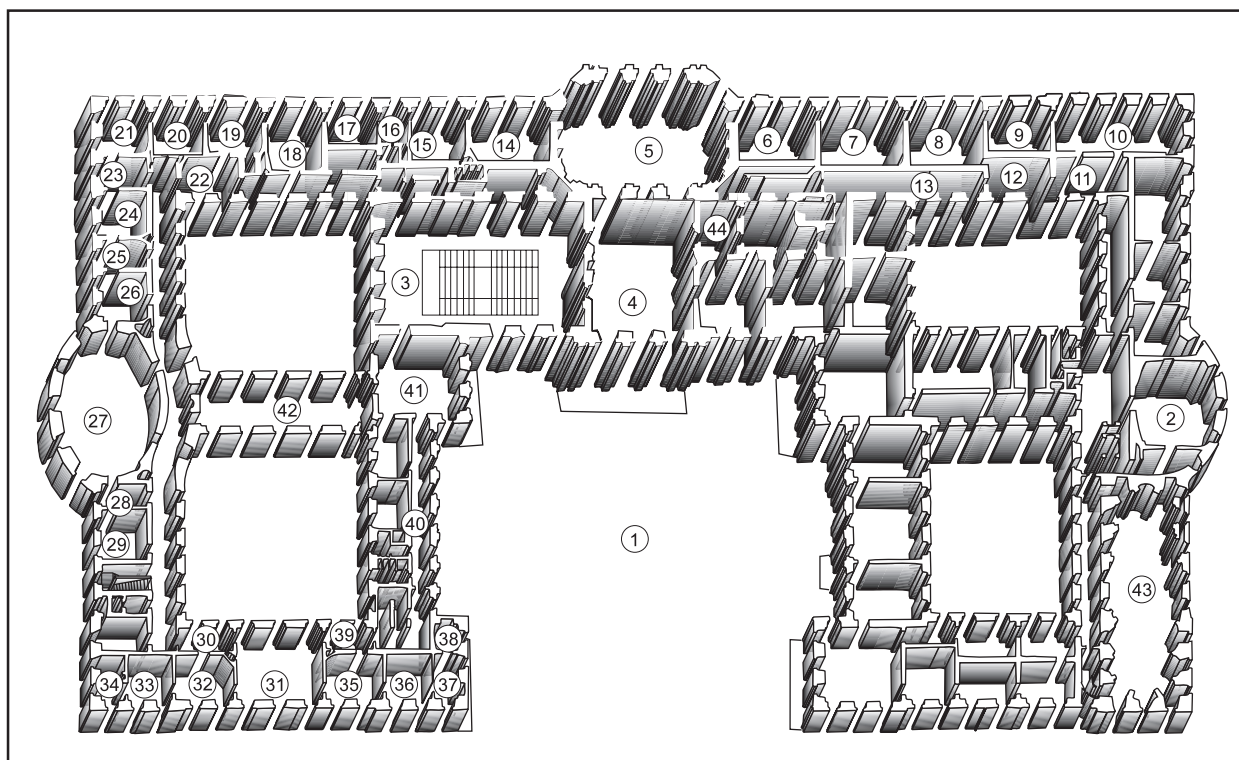
14. Předpokoj.
15. Audienční komnata.
16. Červený kabinet.
17. Komnata se zeleným damaškem.
18. Ložnice.
19. První pokoj hostů.
20. Druhý pokoj hostů.
21. Zelený pokoj.
22. Pokoj služebnictva.

23.–29. Státní galerie, jednotlivé místnosti.

27. Severní ovál galerie.
30. Pokoj služebnictva.

31.–38. Ingelheimovy pokoje.

31. Sál.
32. Červený předpokoj.
33. Zelená písárna.
34. Žlutý kabinet.
35. Modrý předpokoj.
36. Žlutá audienční síň.
37. Zelený rohový kabinet.
38. Kabinet.
39. Pokoj služebnictva.
40. Chodba.
41. Spisy.
42. Knížecí sál.
43. Kostel.
44. Průchozí pokoj.

V antickém oddělení umístěném ve třetím poschodí je možno si prohlédnout řecké vázy, plastiky a staroegyptské nálezy. Ve dvou sálech jsou umístěny amfory, v jednom antické plastiky z mramoru a kovů, antická keramika.

Grafické sbírky obsahují okolo 25 000 kreseb a tisků, mimo jiné i od G. B. Tiepola.

Vybrané expoziční objekty nezahrnuté do seznamu UNESCO

FESTUNG PEVNOST MARIENBERG

Pevnost, jejíž počátky sahají až do 1. tisíciletí před Kristem, leží na kopci na levém břehu řeky Mohan. V roce 706 zde byl postaven první Mariánský kostel, od 13. do 18. století sídlili v pevnosti biskupové. Dnes jsou zde umístěna dvě muzea.

Protáhlý areál je situován od východu k západu, se vstupem severní Schönbornskou branou.

Po vstupu stojí vpravo velitelský objekt Kommandantenbau, přičleněný k rozsáhlému výstavnímu domu Zeughaus (zbrojnice), v němž je od roku 1947 umístěno Mohansko-franské muzeum.

Od východu je přičleněn čtyřúhelný areál tří křídel předhradí a bašt, obklopující druhý dvůr. Přichází se renesanční branou Echartertor, v centru leží koňská lázeň Pferdeschwemme.

Základ areálu pevnosti tvoří východní soubor budov hlavního zámku, rozložený v obdélníkovém půdorysu a obklopený hradbou s branou Scherenbergtor v severozápadním rohu. Obsahuje jižní, západní,

severní křídlo a na východě knížecí sídlo Fürstenbau. V centru vnitřního dvora Burghof stojí 40 metrů vysoká válcová rozhledna Bergfried, umístěná v sousedství Mariánského kostela a studny Brunnen-tempel.

V rozích dominují celému areálu tři věže, na severozápadě u hlavního vstupu Kiliánova, v severovýchodním rohu Mariánská a na jihovýchodě Sluneční.

Celý soubor zámeckých budov stojí na zvýšeném podloží, tvořeném baštami postavenými v několika úrovních. Nejvýraznější a nejvyšší jsou bašty chránící rohy areálu hlavního zámku, nazvané podle svatých – sv. Jana Nepomuckého, sv. Jana Křtitele a sv. Mikuláše.

Na jihu pod hradem se dochovala pozoruhodná věž Maschikuliturm.

MAINFRÄNKISCHES MUSEUM MOHANSKO-FRANSKÉ MUZEUM

V expozici je prezentován průřez více než dvěma tisíciletími uměleckých a kulturních dějin Mohansko-Franska.

Přízemí je, ve velkém sále, věnováno archeologii. Následují sbírky z merovejské a karolínské doby – vitríny s keramickými amforami, hrob koně, římské a germánské šperky, keltské předměty, zbraně. V dalším sále je možno si prohlédnout sbírku truhel, následují kolekce praporů, skla, cechovních potřeb, v kasematech je možno si prohlédnout sbírku kanonů.

V prvním patře jsou vystavena díla gotiky, obrazy a sochy, mj. dílo světového mistra Tilmana Riemenschneidera, zahradní plastiky P. Wagnera a F. Tietze.

Rozsáhlé prostory druhého poschodí zaplňují významná gotická a barokní díla

spolu s modely, keramikou a tapisériemi. V zahradním sále jsou vystaveny sochy, v tapetovém pokoji 35 kusů pozoruhodných tapet. Nechybí pokoj s rokokovým uměním, v rytířském sále jsou umístěny náhrobky a zbrojnice.

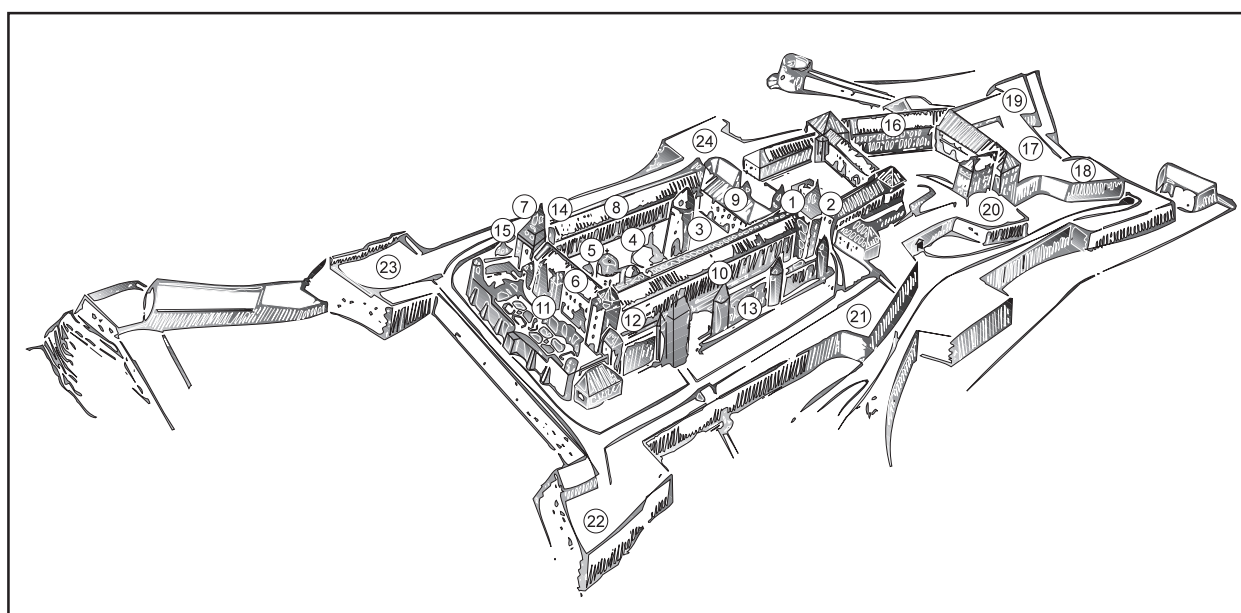
Třetí poschodí je věnováno etnografii. Jsou zde vystaveny kroje, oděvy a figuríny v realistické podobě. Následují ukázky šperků, lékárna, vinný sklep ze 16. století, jídelna, sbírka textilu a keramických figurek, díla bednářů.

FÜRSTENBAUMUSEUM KNÍŽECÍ MUZEUM

V prvním poschodí muzea je představena bytová kultura arcibiskupů za dob pobytu v rezidenci. V dalších prostorách jsou zlatnická díla, oděvy a další. Druhé poschodí je věnováno dějinám města od středověku do poválečné doby. Je tu uschován např. Kiliánův prapor, použitý jako zástava v bitvě roku 1266. Je to nejstarší dochovaná vojenská zástava v Německu.

Pevnost Marienberg

1. Brána Scherenberg.	9. Západní křídlo.	17. Švédská hradba.
2. Kiliánova věž.	10. Severní křídlo.	18. Bastion Belona.
3. Hradní věž.	11. Knížecí zahrada.	19. Bastion Mars.
4. Mariánský kostel.	12. Mariánská věž.	20. Bastion Werda.
5. Studna.	13. Věž Scherenberg.	21. Bastion Caesar.
6. Knížecí palác.	14. Hostinec.	22. Bastion sv. Jana Nepomuckého.
7. Sluneční věž.	15. Kuchyňská věž.	23. Bastion sv. Jana Křtitele.
8. Jižní křídlo.	16. Zbrojnice.	24. Bastion sv. Mikuláše.

INFO

RESIDENZ ARCIBISKUPSKÁ REZIDENCE

Adresa: 8700 Würzburg, Residenzplatz

Telefon: 0931/35 51 70

Umístění: Na východním okraji
městského jádra, východně od domu.

Otevřeno: Duben až září – úterý až
neděle 9–17 hodin, říjen až březen
– úterý až neděle 10–16 hodin. Poslední
vstup 30 minut před uzavřením.

MARTIN-VON-WAGNER-MUSEUM MUZEUM MARTINA WAGNERA

Adresa: 8700 Würzburg, Residenzplatz

Telefon: 0931/31 866, 31 283

Umístění: Na východním okraji
městského jádra, muzeum se nachází
v jižním křídle Rezidence – vchod A.

Otevřeno:

Galerie: úterý až neděle 14–17 hodin,
každý druhý týden také sobota
9.30–12.30 hodin.

Antické sbírky: úterý až neděle
14–17 hodin, každý druhý týden také
sobota 9.30–12.30 hodin.

Grafické sbírky: úterý a čtvrtek
16–18 hodin.

MAINFRÄNKISCHES MUSEUM MOHANSKO-FRANSKÉ MUZEUM

Adresa: 8700 Würzburg, Burgweg

Telefon: 0931/43 016

Umístění: Na návrší Marienberg
v pevnosti.

Otevřeno: Duben až říjen – úterý až
neděle 10–17 hod., listopad až březen
– úterý až neděle 10–16 hodin.

FÜRSTENBAUMUSEUM KNÍŽECÍ MUZEUM

Adresa: 8700 Würzburg, Burgweg

Telefon: 0931 /43 838

Umístění: Na návrší Marienberg
v pevnosti.

Otevřeno: Duben až září – úterý až
neděle 10–12.30 a 13–17 hodin, říjen až
březen – úterý až neděle 10–12.30
a 13–16 hodin.

STÄDTISCHE GALERIE MĚSTSKÁ GALERIE

Adresa: 8700 Würzburg, Hofstraße 3

Telefon: 0931 /54 534

Umístění: V centru města, na třídě
směřující k Rezidenci.

Otevřeno: Úterý až pátek 10–17 hod.,
sobota a neděle 10–13 hodin.

Poznámky
